

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۸/۳/۱

درک زیبایی شناسی خانه سبک معمار پسند و مردم پسند از جنبه سواد بصری و دسته بندی شخصیتی آیزنک

نازنین پورسلیمی جاغرق^۱، سیده فاطمه موسوی^۲

۱- کارشناسی ارشد معماری اسلامی

۲- کارشناسی ارشد معماری

چکیده

بررسی عوامل موثر بر قضاوت درک زیبایی شناسانه به شکل های گوناگون صورت می پذیرد و موجب بروز اختلاف نظر زیادی در خصوص ترجیحات مردم و معماران در تعریف زیبایی مکان زندگی شده است. در موارد بسیار دیده شده که طراحان در طول زندگی حرفه ایشان علیرغم آموزشی که دیده اند به سبک دیگری طراحی کرده اند. آیا می توان ثابت کرد که منبعی درونی باعث طراحی به سبکی خاص شده است؟

در حال حاضر با تخصصی شدن آموزش طراحی و معماری بخش اعظمی از طراحی و ساخت محیط به دست متخصصان افتاده است و توجه به ترجیحات مردم در مورد مطلوبیت محیط زندگیشان کمرنگ شده است. این تحقیق تلاش دارد به ارایه راه حلی دست یابد. از آنجایی که وظیفه معماری است که آسایش بهره بردار و انسان را تأمین نماید لذا شناخت تفاوت های انسانی اهمیت پیدا می کند. باور بسیاری بر این است که فضا سازی خانه انسان ها برگرفته از روحيات و ویژگی های رفتاری هریک است و انسان ها براساس نوع مزاجشان ویژگی های رفتاری و خلقی مختلفی دارند. به همین جهت در این تحقیق به بررسی این ویژگی ها و تأثیرات آن بر معمار و بهره بردار می پردازد.

طراح و بهره بردار هرکدام در چهار تیپ شخصیتی آیزنک دسته بندی می شوند و از طرفی آموزش نیز موجب تمایز آنها می شود. این تحقیق در سه بخش اصلی تنظیم شده است و می کوشد ترجیحات مردم و معماران را با توجه به سواد بصری در چهار تیپ شخصیتی از زیبایی مکان زندگیشان شناسایی کند. بر این اساس که تعدادی معمار را مزاج شناسی کرده و سپس با توجه به نوع مزاجی که به دست آمده بعد روانی آن یعنی خانه ای که طراحی کرده اند بررسی میشود و از مقایسه مزاج داخلی و خارجی خانه ها باهم با مزاج معمار سازنده آن نتیجه گیری میشود که مزاج معمار با مزاج خانه ای که طراحی کرده است یکی است و پروژه ای موفق تر است که مزاج معمار و کارفرما نیز یکی باشد.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

واژگان کلیدی: درک زیبایی شناسی، خانه، مزاج، سواد بصری، معمار پسند، مردم پسند.

۱- مقدمه

در دوران معاصر با تخصصی شدن طراحی و ایجاد سبک های مختلف معماری موجب اختلاف نظر های زیادی میان گروه طراحان و بهره برداران شده است.

به منظور خلق فضای مسکونی کارآمد تر و مورد رضایت بهره بردار و همچنین ارتقای سطح کیفی معماری مسکونی و شکل گیری جایگاهی برای آن در میان افکار عامه ی مردم، این تحقیق به دنبال کشف عوامل مؤثر در رضایت مردم از مکان زندگی، حداقل رساندن تفاوت و نزدیک شدن فاصله میان طراحان و بهره برداران و همچنین کوتاه شدن روند طراحی است. (مهدوی نژاد، ناگهانی، ۱۳۹۰). خلق رابطه ای متناسب بین انسان ها و کالبد اطرافشان یکی از رسالت های طراحان است. برای رسیدن به این هدف، طراحان فضا باید در مورد رفتار انسان در محیط های متفاوت درک صحیحی داشته باشند به طوری که پیوند انسان مکان را قوی تر سازد. (Behzadfar and

Ghazi zade,1389,Cited by Wax man).

این تحقیق بر آن است تا ارتباط بین مزاج، سواد بصری و خانه های مورد پسند هر گروه را شناسایی و مقایسه کند.

سؤالات تحقیق

- ۱- آیا دانش در ویژگی های کلی هر شخصیت اثر می گذارد؟
- ۲- آیا می توان بر مبنای چهار تیپ شخصیتی و تاثیر سواد بصری و آگاهی از چهار چوب نظری برای انسان خانه تبیین کرد؟
- ۳- آیا افراد با ویژگی های مزاجی متفاوت و دانش متفاوت تمایل و انتظارات یکسانی از خانه دارند؟

بیان مسئله

مسئله زیبایی شناسی با تمام عوامل و جزئیات زندگی ما چنان رابطه تنگاتنگی دارد که باید گفت وجود فیزیکی و روحی انسان را با سایر جزئیات و پدیده های جهان هستی در ارتباط قرار می دهد. در این خصوص میزان گرایش افراد به پدیده ای می تواند تحت تاثیر ریشه های مزاجی آنها قرار گیرد، همچنین عوامل فرهنگی، اجتماعی و شخصیتی در زیبایی شناسی تاثیر به سزایی دارد. در واقع تفاوت در میزان گرایش و علاقه را می توان به ریشه های مزاجی ساکنین و عاملان آن ها نسبت داد.

پیشینه تحقیق:

در سال ۱۹۸۶ دو محقق پژوهشی در مورد ویژگی های سبک معمار پسند و مردم پسند در معماری مسکونی انجام دادند. آنها تعدادی ساختمان که بین سالهای ۱۹۷۵ تا ۱۹۸۵ ساخته شده بود را برای مطالعه در نظر گرفتند؛ و نتیجه تحقیق باعث تفکیک ویژگی های کیفی خاصی از هر دو گروه شد. (Shahcheraghi,2015,Cited by Delvin and Naser,1988) در مقیاس شهر که مسئله مردم پسند بودن دارای اهمیت بیشتری است تحقیقی در سال ۱۳۸۹ در ایران صورت گرفت که اولویت های مردم از زیبایی و هویت مکان زندگی شان را مورد سنجش قرار داد. این تحقیق با استفاده از یک آزمون بصری و دسته بندی کیفی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ترجیحات ساکنان منطقه نواب تهران (شامل طرح بازسازی شده و بافت قدیم اطراف آن) را مورد مطالعه قرار داد. (امین زاده، ۱۳۸۹، ص ۱۴-۳) همچنین در ایران پژوهشی در راستای تأثیر سواد بصری بر درک زیبایی در آثار معماری انجام شد؛ براساس الگوی امتیاز دهی به نمونه های مطلوب طرح گردید و دو گروه از بناها در اختیار سه گروه پرسش شونده قرار گرفت و نتیجه آن شد که بناهایی که بر اساس طراحی معماری درک آنها نیازمند سواد بصری بالاتر بود از سوی مردم پایین تر ارزیابی شده بودند. (مهدهوی نژاد، ناگهانی، ۱۳۹۰)

در مورد تأثیر شخصیت و همچنین ترجیحات شخصیتی نیز تحقیقاتی انجام شده است؛ با توجه به اینکه خانه های انسان ها از روحيات آنها متأثر است در پژوهشی که شراره وقار براساس دسته بندی مزاجی در پنج گروه گرم و خشک، گرم و تر، معتدل، سرد و تر، سرد و خشک انجام داد تا جای ممکن ارتباط بین مزاج های پنج گانه طب سنتی و خانه های مطلوب آنها مشخص گردید. (وقار، ۱۳۹۳) در بررسی مشابهی در مقاله پژوهشی تفاوت های مزاجی انسان و گرایش به شاخصه های معماری مورد بررسی قرار گرفت و با پخش پرسش نامه براساس مقایسه تحلیلی مشخص شد که میزان گرایش افراد به شاخصه های مؤثر در معماری براساس مزاجشان متفاوت است. (یزدانفرو همکاران، ۱۳۹۳)

علاوه بر این بررسی ها عبدالحمید نقره کار و همکارانش در بررسی تلاش کردند بر مبنای مزاج و ارکان در اندیشه حکمای مسلمان از مشربهای مختلف (سهروردی-ابن خلدون-ابن سینا-ابن عربی) اثر محیط طبیعی را بر انسان و ویژگی ها و خلقیات و پسند های او تبیین کنند. (نقره کار و همکاران، ۱۳۸۹) پژوهش های دیگری مرتبط با حوزه معماری و هنر و حوزه های دیگر نیز انجام شده برای نمونه علاوه بر طب سنتی در روانشناسی جدید نیز به مطالعه شخصیت بر پایه مزاج ها پرداخته اند و مسقیما مزاج را معیار قرار داده و با تشخیص آن افراد را شخصیت شناسی و مطالعه کرده اند.

(عبدالله زاده، ۱۳۹۴، بر گرفته از پلاتنف، ۱۳۶۰). در پژوهش دیگری به ارتباط مزاج اصلی افراد و تأثیر آن در رفتارهای فرد در طول زندگی پرداخته است. (شهگلی، ۱۳۹۳)

روش تحقیق

در این پژوهش از روشهای استدلالی-تحلیلی همراه با مطالعه کیفی و مطالعات میدانی و کتابخانه ای استفاده شده است. برای بررسی طی تحلیل ادبیات تخصصی موضوع به بررسی دو نظریه غالب (فرمالیسم و تلفیق گرایشی) در زمینه درک زیبایی پرداخته شده و ویژگی های هر یک از دو نظریه بیان گردیده تا بتوان با استفاده از مقایسه آنها عوامل مؤثر بر درک زیبایی در مخاطب (ویژگی های شخصیتی و آموزش) را شناسایی کرد. پس از آن به تعریف و تحلیل ویژگی های شخصیتی و عوامل آن پرداخته است. بر اساس نتایج به دست آمده از مبانی نظری تحقیق در قالب یک جدول مزاج شناسی بر اساس شاخصه های فیزیکی و جسمی و دو جدول بررسی عناصر داخلی و خارجی خانه ی صاحبان مزاج ها، تنظیم شده اند. به طوریکه هر معمار از نظر فیزیکی و جسمی مزاج شناسی می شود و از طرف دیگر خانه طراحی شده آن معمار بر اساس جدول به دست آمده از بررسی دو جدول عناصر داخلی و خارجی خانه ی صاحبان مزاج ها، مزاج شناسی شده و در انتها بررسی می شود که آیا طرح معمار با مزاج شخصی او و بهره بردار مطابقت دارد یا خیر.

احساس و ادراک زیبایی

تعاریف متعددی از زیبایی ارائه شده است که به سختی می توان یکی از آنها را انتخاب کرد اما بهترین سخن که به یک نتیجه منطقی اشاره دارد، گفته ی استاد مطهری که معتقد است زیبایی غیر قابل تعریف شدن است چون زیبایی یک کیفیت است و کیفیات قابل تعریف

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

نیستند فقط آنها را باید احساس کرد. شناخت کیفیات تنها با ادراک حضوری میسر میشود. (Tahbaz, 1382, Cited by Motaharih)

طبق هرم نیازهای مازلو نیاز به زیبایی در زمره بالاترین نیازهای بشر است.

از دیدگاه استاد مطهری نیز در انسان گرایش فطری به جمال و زیبایی به معنای مطلق وجود دارد، که به عنوان زیبا دوستی و زیبا آفرینی از آن یاد می شود و هیچ کس نیست از آن فارغ و خالی باشد. (مطهری، ۱۳۷۶، ص ۸۰-۸۲) در احساس و ادراک زیبایی دو نظریه مهم وجود دارد؛ نظریه اول درک و احساس زیبایی براساس ویژگی های فرمی اثر و نظریه دوم قایل به وجود محتوا و مفهومی در پشت هر اثر هنری است. (مهدوی نژاد، ۱۳۹۰). نمودار (۱)، نیازهای انسان از دیدگاه مازلو، مأخذ پارسا ۱۳۷۶

احساس و ادراک زیبایی براساس درک فرم و محتوا

دیدگاه اول در زمینه درک و احساس زیبایی به نیمه نخست سده بیستم باز می گردد که تحلیل استوار بر شکل و فرم به تدریج آغاز شد و ریشه این نظریه به ادبیات و فرمالیست های روسی باز می گردد. این گروه بارها از ضرورت بررسی خود اثر بدون توجه به تحلیل تاریخی، اجتماعی، روانشناسی اثر بحث به میان آوردند. (احمدی، ۱۳۹۵، ص ۳۰۴)

تجربه زیباشناسی تنها دربردارنده ی ستایش از فرم است و هر نوع توجیهی به محتوا را کنار می گذارد. تجربه زیبا شناختن به هیچ دانشی (که در نتیجه معنا باشد) نیاز ندارد؛ اما توجه به محتوا به چنین دانشی نیازمند است. (مولوی، ۱۳۸۳، ص ۹). که به دیدگاه دوم در رابطه با درک زیبایی اشاره دارد. در این گروه نظریه پردازان معتقدند که محتوای هر اثر امری مهم در ادراک زیبایی آن اثر است. این دسته نقطه مقابل فرمالیست ها بودند که به تلفیق گرایان مشهورند. ادراک زیبایی به عواملی چون فرهنگ، شرایط شخصیتی، و زمینه علمی تلفیق شده است و به طور همزمان درکی کلی از زیبایی به دست می دهد. (مهدوی نژاد، ۱۳۹۰)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

جدول (۲)، جمع بندی نظریه فرمالیست ها و تلفیق گرایان، مأخذ: (مهدوی نژاد، ۱۳۹۰)

اهم نظریه فرمالیست ها	اهم نظریه تلفیق گرایان
تجربه زیبا شناختی توسط جنبه های فرمال اثر برانگیخته می شود.	محتوای اثر هنری در درک زیبایی مؤثر است.
زمینه اثر و شرایط تاریخی اجتماعی آن در درک زیبایی مؤثر نیست.	فرهنگ و زمینه و شرایط شخصیتی با هم سبب درک زیبایی می شوند
تمایز هنرمندان به دلیل تکنیک یا ویژگی فرمی بیان تجربه است.	آشنایی با مناظر عاملی برای احساس زیبایی است.
قضاوت اولیه درباره زیبایی بر مبنای حسیات مخاطب است.	دانش و آگاهی در درک زیبایی مؤثرند.

منشا زیبایی، نمود عینی و ذهنی

نظریه های گوناگونی در رابطه با منشأ زیبایی ارائه شده است که می توان آنها را در سه نظریه کلی دسته بندی کرد. یک

نظریه زیبایی را یک پدیده ذهنی و درونی می داند و معتقد است که ذهن انسان زیبایی را درک می کند و بدون وجود انسان زیبایی وجود نخواهد داشت. نظریه دوم نظریه عینی یا بیرونی است زیبایی یک نمود عینی است و این نمود عینی است که زیباست. نظریه سوم تلفیق این دو نظریه است و زیبایی را یک پدیده دو قطبی معرفی می کند که یک قطب درون که ذهن بیننده است و دیگری قطب بیرون که همان پدیده زیباست. (طاهباز، ۱۳۸۲، ص ۸۰) نمودار (۲)

یورگ گروتز بر این باور است که ادراک انسان تنها نتیجه دریافت و تجزیه و تحلیل ارگان های حسی نیست، بلکه سه عامل وضع روحی انسان در لحظه ادراک، خلق و خوی شخص و عوامل موروثی و زمینه اجتماعی_ روانی در این فرآیند نقش اساسی دارند. (گروتز، ۱۳۹۳) جدول (۴)

جدول (۳)

ذهنی و درونی	۱
وضع روحی انسان در لحظه ادراک بیرونی و عینی	۲
خلق و خوی شخص و عوامل موروثی (درونی ذهنی بیرونی پدیده زیبا)	۳
زمینه اجتماعی و روانی	۴

جدول (۵)، ویژگی های حس زیبایی شناسی انسان از دیدگاه فلسفی، مذهبی و روانشناسی، مأخذ: نگارنده .

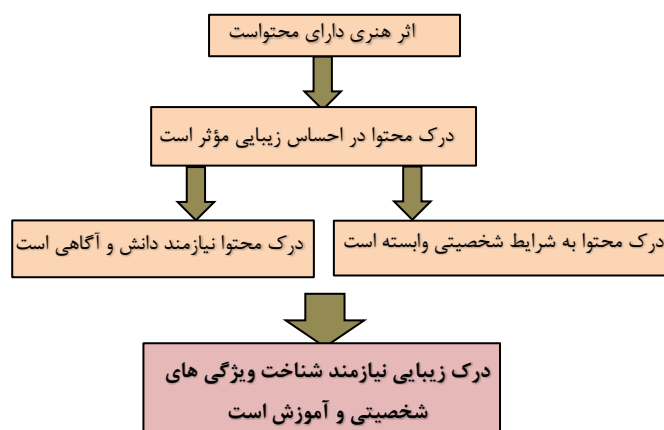

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

همچنین سانتایانا اصل و نسب، ویژگی های شخصیتی و محیط زندگی را در ادراک زیبایی مؤثر می داند. هفلینگ آموزش را در نوع نگرش زیبایی شناختی مؤثر می داند. که به عنوان تأثیر پذیری و تربیت پذیری از آنها یاد شده است. (طاهباز، ۱۳۸۲، ص ۸۶)

جدول (۶)، جمع بندی، رابطه بین آموزش (سواد بصری)، عوامل شخصیتی در احساس و ادراک زیبایی، مأخذ: نگارنده و (مهدی نژاد، ۱۳۹۰)

ویژگی های حس زیبایی شناسی انسان	توضیح	عوامل
۱- تربیت پذیری (تکامل حس)	آموزش میتواند در افزایش ادراک زیبایی دخالت داشته باشد و این احساس را تکامل بخشد.	
۲- تأثیر پذیری (ذایقه و سلیقه)	حس زیبایی شناسی تحت تأثیر عوامل مختلف کاهش یا افزایش می یابد. افراد با ویژگی های شخصیتی مختلف برداشت متفاوتی از زیبایی دارند.	خصوصیات شخصیتی پیش زمینه های ذهنی شرایط موقت ذهنی و روانی
۳- خطا پذیری (اشتباه حس)	تلقین (انس) و تعصب نسبت به یک پدیده در نوع احساس به آن مؤثر است.	تلقین (انس) تعصب
۴- شدت پذیری (مقدار توجه)	احساس زیبایی نسبت به یک پدیده به مقدار توجه به آن بستگی دارد و ممکن است تحت شرایط خاصی افزایش یا کاهش یابد.	بداعت تکرار شلوغی

نظریه شخصیت:

در اوایل قرن بیستم، کارل یونگ، نظریه تیپ شناسی (سنخ شناسی/گونه شناسی) خود را مطرح کرد. از نظر وی هر انسانی از بدو تولد یا در مراحل ابتدایی زندگی، از نظر شخصیتی دارای دیدگاهی خاص و کارکردی ویژه است که نحوه رفتار وی با افراد دیگر و دنیای خارج را مشخص می کند. بر طبق نظر یونگ، دیدگاه و کارکرد غالب فرد، آن چیزهایی هستند که فرد، در ناخودآگاه خود می پسندد و آنها را بر سایر دیدگاهها و کارکردها ترجیح می دهد. (پی شولتز، ۱۳۸۰)، وی آدمیان را برحسب اینکه بیشتر متوجه عالم برون باشند یا عالم درون به دو گروه تقسیم می کند. در تعریف برون گرایی و درون گرایی می گوید: هنگامی که توجه به اشیا و امور خارج چنان شدید باشد که افعال ارادی و سایر اعمال اساسی آدمی نتیجه ارزیابی ذهنی نباشد، بلکه معلول مناسبات امور و عوامل خارجی باشد، برونگرایی خوانده

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

می‌شود. برعکس شخص درونگرا غالباً متوجه عوامل درونی و ذهنی است و زیر نفوذ این عوامل قرار دارد. تردیدی نیست که او شرایط و اوضاع و احوال بیرونی را می‌بیند اما عوامل و عناصر ذهنی در او برتری و مزیت دارند و حاکم بر احوال و رفتار او هستند. (کریمی، ۱۳۸۷) بنا به نظریات وی می‌توان جدولی پیرامون ویژگی‌های رفتاری و شخصیتی این دو گروه ارائه داد: جدول (۷): خصوصیات رفتاری شخصیت های درون گرا و برونگرا، مأخذ: نگارنده

درون گراها	برون گراها
توجه و تمرکز بر روی تجربیات درونی	تمرکز و توجه بر سایر مردم و محیط
نیاز به داشتن به قلمرو شخصی	علاقه مند به افراد جدید
ساکت، غیر اجتماعی، منفعل، محتاط و خوددار	تحت تاثیر سیستم عصبی مرکزی
تحریک پذیری مغز زیاد ، بر انگیزندگی بالا	استعداد آن‌ها برای تحریک پذیری کم و بر انگیزندگی پایین است
خوددار، آرام و محتاط، قابل اعتماد و غیر پر خاشگروند	تغییرات خلقی زیاد و پر خاشگری ، معمولاً غیر قابل اعتماد، سلطه گر ، جسور
از تحریکات، تغییرات و بسیاری از فعالیت‌های اجتماعی اجتناب می‌کنند	علاقه‌مندند به بودن در جمع ، لذت از میهمانی‌ها ، پر حرف
احساسات خود را به خوبی مهار می‌کنند	خون گرم ، زود آشنا ، اهل معاشرت و گفت و شنود
میزان هوششان بالاست، قدرت بیان عالی	عجول
دقیق در کارها	بی دقت
به دلواپسی، افسردگی و وسواس آمادگی بیشتری دارند.	عاطفه مثبت بالا، احساس خوب
گرایش به احساس حقارت	جامعه طلب ، خوش بینی و نیاز به محرک و تغییر محیط

علاوه بر یونگ و ویلیام شلدون طبقه بندی جدیدی را بر مبنای خصوصیات جسمانی که عمدتاً ارثی هستند ارائه داد، بر اساس این طبقه بندی افراد به سه دسته ی آندومورفها (ظاهری چاق و گرد)، مزومورفها (افرادی راست و کشیده ، توپُر و با تیپ ورزشکاری)، اکتومورفها (ظریف ، لاغر و کشیده) تقسیم می‌کند. تحقیقات متفاوتی بر اساس حالات چهره و دست خط بر شناسایی و تفاوت های خلق و خو نیز صورت گرفته است گرچه بسیاری از این تحقیقات مورد نقد واقع شده اند ولی همچنان رابطه ی معنادار بی این ویژگی ها و صورت های شخصیتی غیر قابل انکار است. هانس آیزنک یکی دیگر از افرادی است که تعدادی وسیله ی ارزیابی شخصیت ابداع کرد. وی در بحث خود در شخصیت دو مسئله کلی را مطرح می‌کند، یکی از این مسائل جنبه ی توصیف شخصیت است و به علل و موجبات رفتاری کاری ندارد. (شولتز، ۱۳۸۰) حاصل پژوهش وی و همکارانش بصورت نمودار ۱ خلاصه شده است. از نظر آیزنک برون گرایی و درون گرایی خود به دو دسته ی پایدار و ناپایدار تقسیم می‌شوند. او برون گرایی پایدار را پر حرف، پاسخگو، سرزنده، بی خیال، رهبر و برون گرایی ناپایدار را حساس، بیقرار، غیر مسئول ، تحریک پذی معرفی می‌کند، همچنین به گفته ی او درون گرایی پایدار آرام، خونسرد، قابل اعتماد، با کنترل، صلح آمیز، با ملاحظه، دقیق، منفعل و درون گرایی ناپایدار آرام، بدبین، هوشیار، سفت و سخت، اضطراب، می‌باشد. چنانچه در شکل می‌توان دید در دایره چهار مزاج معرفی شده ی جالینوس و چهار تیپ شخصیتی آیزنک جای داده شده اند و بر اساس نظریه وی چهار ویژگی اخلاقی گفته شده با چهار مزاج آدمی مطابقت دارد. هر فردی به یکی از این چهار مقوله تعلق دارد واضح و مجزاست ندارد. (کریمی، ۱۳۸۷).

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مزاج ها در طب سنتی:

مزاج، کیفیتی است که از واکنش متقابل دو یا چند عنصر حاصل می شود؛ به عبارت دیگر، از واکنش متقابل اجزای ریز مواد متضاد با یکدیگر، کیفیت همگونی حاصل می شود که به آن مزاج می گوئیم. برای مثال اگر آب و خاک با نسبتی مساوی به هم بیامیزند؛ ماده حاصله مزاج سردی خواهد داشت اما از نظر تری و خشکی به تعادل نزدیک است. چون تمام خلقت از 4 عنصر به نام خاک، آب، هوا(باد) و آتش آفریده شده است؛ تمام حقایق مادی و معنوی دارای مزاج خواهند بود. عناصر و هر چه که از عناصر و هر چه که از ترکیب آنها حاصل می شود؛ دارای دو کیفیت یا قوه هستند: حرارت و برودت (گرمی و سردی) و رطوبت و یبوست (تری و خشکی). (عبدالله زاده، ۱۳۹۴، بر گرفته از پلاتف، ۱۳۶۰)

جدول (۸): قوای اولیه ۴ عنصر تشکیل دهنده جهان مادی (و از جمله بدن انسان)

عنصر ۴	خاک	آب	هوا	آتش
قوا(کیفیت های) اولیه	سرد و خشک	سرد و تر	گرم و تر	گرم و خشک

ویژگی های شخصیتی انواع مزاج ها در طب سنتی

با توجه به بررسی مزاج ها، صاحب نظران ویژگی های جسمی و روحی متفاوتی را برای هر مزاج متصور می شوند. شرح مختصری از این ویژگی ها برگرفته از کتاب قانون ابن سینا و برداشت نگارنده از منابع گوناگون آورده شده است. (نصر، ۱۳۷۷)

جدول (۹)

مزاج	ویژگی های جسمی	ویژگی های خلقی
گرم و تر عنصر وجودی (هوا)	خون دماغ شدن، جوش و دمل، رنگ پوست به سرخی، حرارت بدن گرم، خواب آلودگی و خسته گی	خوش مشرب، اجتماعی، برون گرا شجاع، خوش بین، ضعیف در متمرکز کردن حواس، خواب آلود و دل گنده (کند)
سرد و تر عنصر وجودی (آب)	رنگ سفید صورت، بدن نرم (چاق و شل)، حرارت بدن سرد، نبض آهسته و نامرتب، موهایی بدن کم	خونسرد، دیر خشمگین (غیر عصبی) کند ذهن (ثانی در کلام) خواب آلود، ضعیف در حافظه، صبور، راحت گیر
گرم و خشک عنصر وجودی (آتش)	لاغر، رنگ پوست به زردی میزند، بی اشتها، تشنه گی زیاد، حرکات تنفسی تند، حرارت بدن گرم	پر انرژی، زود خشم گین، تند خو، پر کار و فعال، تند و تیز، حافظه خوب، تجزیه و تحلیل بالا، حساسیت
سرد و خشک عنصر وجودی (خاک)	سیاه چرده، لاغر، قفسه سینه کوچک، حرارت بدن سرد، اشتهای کاذب	درون گرا، دیر جوش، ریز بین، بد بین، مستعد افسردگی، علاقه مند به گوشه های دلچ رنگ تیره بی علاقه به نور

جدول (۱۰): ویژگی های جسمی و روحی هر مزاج

مزاج	ویژگی جسمی	ویژگی روحی

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

اجتماعی، خونگرم، سر و زبان دار، حساس، آسانگیر، سرزنده، بی غم، رهبر پیشه	چاق و درشت، بزرگ بودن قفسه سینه، دیده شدن رگ ها، پوست سرخ، نبض پر و قوی	گرم و تر
زود رنج، بی قرار، پرخاشگر، عصبی، تغییر پذیر، خوش بین، فعال، کمال گرا	رنگ سیاه صورت، پیچیدگی مو، لاغر، بزرگ بودن قفسه سینه، دیده شدن رگ ها، پوست زرد	گرم و خشک
بی اراده، دقیق، اندیشه ور، صلح جو، خوددار، متعادل، قابل اعتماد، خون سرد،	چاق و درشت، موی نازک و سپید و صاف، پوست سفید،	سرد و تر
دمدمی، مضطرب، سختگیر، قانع، بدبین، کناره گیر، خوددار، آرام	لاغر، پوست تیره، بینی نازک، موی کم، نبض کند و سفت،	سرد و خشک

اعتدال در مزاج:

در فرهنگ دهخدا "اعتدال" به معنای میانه رو شدن و راست و استوار گردیدن است و "مزج" به معنای آمیختن و تداخل اجزایی است که پس از اخلاط، متمایز نیستند (مصطفوی، ۱۳۶۰) و مجموع اعتدال مزاج عنصری به معنای حالت میانه ای از اختلاط اجزا و طبایع تشکیل دهنده بدن است. (منادی و باقریان، ۱۳۹۳). همان طور که گفته شد تغییر در هر یک از کیفیات گرمی - سردی و تری - خشکی باعث بروز صفات خاصی در اخلاق می شود. به گفته ی خواجه نصیر اختلاف طبایع یکی از عوامل اختلاف استعدادها و توانایی ها و علایق است و با اشاره به ویژگی های مختلف ملت ها و نژادها و نیز با اشاره به تفاوت طبیعت هر یک از افراد، شناسایی و کشف این خصلت ها و توانایی ها را موثر در شناخت بیشتر و گزینش صحیح و راه درست واگذاری شغل و حرفه و به خدمت گمردن افراد دانسته است. (طوسی، ۱۳۶۹) لذا میتوان به این موضوع اشاره کرد که اعتدال طبایع نیز موجب شکل گیری اخلاقی متعادل می شود. (شهگلی، ۱۳۹۴) محی الدین بن عربی در کتاب فتوحات مکیه در باب معرفت در مقام فراست، خلق شدن جسم حیوانی انسان را شامل چهار طبع صفر، سودا، بلغم، و دم می داند و بر این باور است که خداوند در این اخلاط چهار گانه قوایی روحانی قرار داده است، که آثار آن ها در جسمی که از این اخلاط پدید می آید آشکار است. سپس در ادامه می گوید: اگر اخلاط در جسم ظاهر از آنها بر اعتدال یا نزدیک به اعتدال باشند، سبب امور نیکو و پسندیده در ظاهر انسان و اخلاق وی می گردد. و اگر ترکیب اخلاط در انسان در حال اعتدال نباشند به حسب آن مقدار که از اعتدال یافته بیماری هایی در جسم و بر نفس خلق و خو هایی نا مناسب پدید می آید و اصلاح مزاج توسط طبیب جسم و روح راه، راه درمان خروج از اعتدال می داند. (ابن عربی، ۱۳۸۵، ج ۲، ص ۲۳۶). ابن سینا نیز اعتدال مزاج انسان را به نژاد و آب و هوای موطن او وابسته می داند. وی انسان های با مزاج متعادل را از حیث کنش های حسی و جنبشی نیرومند و کردار و رفتارشان را متعادل و مرتب می داند. (نقره کار و همکاران، ۱۳۸۹). نظام دسته بندی طبایع متضمن مفهومی بسیار با اهمیت به نام تعادل است. فرد سالم فردی تلقی می شود که بدن او در حالت تعادل و توازن باشد. طب سنتی بر بنیان نگهداشت یا برقراری تعادل مزاج ها در بدن است. (خدای، ۱۳۹۳). در حالت عادی فردی را نمیتوان یافت که تمامی این مزاج ها در بدن او در حالت اعتدال کامل باشد، همواره یک یا چند مزاج بر دیگر مزاج ها غلبه دارد و بیماری حاصل به هم خوردن تعادل بین مزاج هاست. در این نظام دسته بندی، بین ویژگی های کالبدی و حالت های روحی تفاوت معنا داری وجود ندارد. ریشه ی چنین باز نمودی می تواند در این امر نهفته باشد که وفق چنین ذهنیتی، تمایزی بین کالبد و روح وجود ندارد. این نظام دسته بندی ویژگی های روحی رفتاری افراد برخاسته از کیفیات زیست شناختی (اخلاط چهارگانه) می داند. بر حسب غلبه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

یکی از مزاج ها، می توان رفتار او را پیش بینی کرد. به طور مثال افراد گرم مزاج، برونگرا و فعال ترند در حالی که افراد سرد مزاج واجد کیفیاتی متضاد هستند. (جدول ۹). بیماری به همان سان که پدیده ای زیست شناختی است پدیده ای اجتماعی نیز هست. بی نظمی، زیست شناختی یا اجتماعی، هر دو نوعی نا بهنجاری تلقی می شوند. هر آنچه خارج از جریان عادی و روز مره ی زندگی است به نحوی خطری برای خود و جامعه است و باید در برابر آن ایستادگی شود. بیماری چیزی جز زیر پا گذاشتن نظم و تعادل نیست. بیماری به مثابه اختلال در تعادل تعریف می شود، اختلال بین محرکه های روانی، اخلاط بدن یا کیفیاتی مانند گرمی یا سردی. (اوژه ۱۹۸۶، ص ۸۲). تعادل و توازن در تمامی تجلیات نظام هستی نیز وجود دارد، نظام تعادلی که در نظریه ی طبایع چهارگانه بر آن تاکید شده است نیز حاکی از همین دغدغه ذهنی است. (خدای، ۱۳۹۳)

معماری و تاثیر آن بر روان افراد

انسان با آن بخش از عالم که او را احاطه کرده (محیط) در تعامل و تأثیر و تأثر است. (عبدالله زاده، ۱۳۹۳). در رساله ها و مکتوبات پزشکی در باره ی رابطه ی انسان و محیط پیرامونش بسیار نوشته شده است. در طب محیط اعم از طبیعی و مصنوع بر جسم و نفس اثر دارد. اما آنچه از طب قابل برداشت است اندیشه یا رویکردی است که منجر به تجویزها ی بی شمار طب در باب اثر محیط شده است. رویکردی که در آن تعریف انسان و عالم پیرامون او و نسبت میانشان، به فراخور جهان بینی ای که بر آن استوار است، صورتی خاص می یابد. به بیان دیگر، این سرخ ها از احتمال قابلیت طرح سازوکاری نظام مند برای شرح چند و چون فهم و تصرف در محیط خبر می دهند؛ ساز و کاری که می توان آن را «معماری طبایع» نامید. ابن سینا در قانون درباره ی چگونگی انتخاب محل سکونت توضیح می دهد که عواملی مانند بلندی و پستی محل زندگی، مجاورت محل زندگی با بلندی و پستی ها و کوهساران و غیره همگی بر حالات بدن و رفتارها تأثیر دارد. (ابن سینا، ۱۳۸۹، ۲۱۲). در تألیفات معاصر پزشکی نیز در مورد تأثیر محیط بر انسان چنین گفته شده « اوضاع محیطی یک مکان بر مزاج استفاده کنندگان یا انسان حاضر در آن تأثیر دارد» (ناصری، ۱۳۸۸، ۳۰)

خانه و علت انتخاب آن

در فرهنگ نامه دهخدا خانه به معنای جای آرامش و سکونت می باشد. این واژه در فرهنگ لغت معادل واژه های خان، در، سرا، جایگاه و مستقر بیان شده است. (دهخدا، ۱۳۷۷) اولین نقطه استقرار انسان ، خانه بوده است . به این معنا که نخستین فضایی که انسان برای استقرار و قرار یافتن خود برگزید، خانه است. مسکن به معنای ساکن شدن (خلاف حرکت کردن) و منزل به معنای محل نزول و مستقر شدن است. انسان در طی سیر تاریخی خویش به منظور آنچه در حرکت نمی یافت، استقرار پیدا کرد به این معنا که اگر انسان درون خانه ای قرار نمیگرفت ، این امکان برای او فراهم نمی شد تا رشد انسانی بیابد. (راپاپورت، ۱۳۹۵) سکونت بیانگر برقراری پیوندی پرمعنا بین انسان و محیطی مفروض می باشد. (شولتز، ۱۳۹۴) خانه نه تنها نخستین فضای مصنوعی است که بشر با آن رابطه برقرار می کند؛ بلکه این گسترده ترین و طولانی ترین رابطه از نوع خود استرابت و نتوری مسکن را پیچیده ترین نوع بنایی می داند که تا کنون طراحی کرده و بیان می کند که طراحی این کاربری امری فراتر از پاسخ به برنامه است؛ چرا که باید چهره ای عمومی را در عین آنکه زندگی خصوصی ساکنین نیز

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

در آن جریانی یابد به نمایش گذارد. (ونتلینگ، ۱۳۹۴) خانه به منزله نمادی از خویشتن هر فرد مهمترین اثر از آثار یک معمار است که میتوان برای شناخت روان معمار بررسی کرد مارکوس نگاهی مفهومی به موضوع خانه وجود دارد و نکاتی در رابطه با روح و روان فرد و تاثیر آن بر فرم ظاهری و چیدمان خانه مطرح می شود که حائز اهمیت است. وی معتقد است " خانه بازتابی است از اینکه انسان خود را چگونه می بیند. " (مارکوس، ۱۳۸۲، ۵۴) علت انتخاب خانه در این تحقیق این است که طیف گسترده تری از نیازهای انسان در آن اتفاق می افتد. خانه همواره مکانی برای پاسخ گویی به تمامی نیازهای انسان بوده است.

انتخاب معماران و مزاج شناسی

معماران را انتخاب کرده و بر اساس جدول شماره ؟ براساس اطلاعاتی که از روی عکس معمار قابل بررسی است آنها را مزاج شناسی میکنیم. به طوریکه از هر گروه مزاجی تعدادی معمار را به دست آید. سپس این جدوال برای خانه هر معمار به طور جداگانه پر شده است و بر اساس تعداد پاسخ ها در هر مزاج، مزاج غالب خانه هر معمار مشخص شده است. در نتیجه کلی این جداول مزاج داخلی و خارجی خانه ها باهم مقایسه و در آخر با مزاج معمار سازنده آن و مزاج بهره بردار مقایسه شده است.

بررسی مزاج گرم و خشک:

با توجه به مطالعات انجام شده و نتیجه ی به دست آمده در جدول شماره ی طبع فیلیپ جانسون، آندره گدار، لویی کان، هوشنگ سیحون، منصور فلامکی و نادر خلیلی گرم و خشک می باشد. که دو معمار مورد بررسی واقع می شوند.

هوشنگ سیحون:

از ساختمان های مسکونی سیحون می توان به دولت آبادی و منزل بیلاقی خود معمار در راه اوشان و دفتر کار او در خیابان جمهوری اشاره کرد. نمونه ی کاملی از سازگاری با محیط طبیعی در داخل و خارج از خانه مشاهده می شود و زیباترین ترکیب معماری و طبیعت که در سینه کوه و با کمترین تغییرات در آن ساخته شده است. آن چیزی که طرح بنای بیلاقی سیحون را در بین ابنیه خصوصی شاخص می نماید، برخورد ارگانیک و هم زیستی ساختمان با طبیعت است. ساختمان با هماهنگی خاصی با کوه طراحی و ساخته شده است. بخش عمده ی این هماهنگی در فضای نشیمن خودنمایی می کند. بخشی از جداره فضای نشیمن با سنگ های کوه تلفیق شده و حس فضای ارگانیک و طبیعت گرایی را در نظر بیننده تقویت می نماید. سازگاری با محیط اطراف در پروژه خانه و دفتر کار و سازگاری با طبیعت در پروژه کلبه ی جنگلی بسیار مشخص و بارز می باشد. سازگاری از ویژگی های بارز مزاج گرم و خشک است. (بانی مسعود، ۱۳۹۱، ص ۳۶۲) منزل دولت آبادی طرح این خانه نمایانگر ترکیب فرم ها و هندسه منظم ایرانی در قالب یک معماری عملکرد گراست. سیحون در این بنا از فرم های قوسی شکل، طاق و گنبد، بادگیر و نمای آجری استفاده کرد. سطح شفاف شیشه ای رو به باغ خانه کاظمی در بنای دولت آبادی تبدیل به ایوانی سایه ساز در جبهه آفتابگیر بنا (جبهه جنوبی) در نمای رو به باغ شد. (بانی مسعود، ۱۳۹۱، ص ۳۶۲)

جدول (۱۱) خانه ی بیلاقی، خانه و دولت آبادی. مأخذ: نگارنده

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مزاج خانه بیلاقی: گرم و خشک	طراحی برای خودش		 طبع معمار: گرم و خشک
مزاج خانه بیلاقی: گرم و خشک	طراحی برای آقای دولت آبادی		

تحلیل: خانه دولت آبادی پروژه موفق است پس و جزء دسته گرم و خشک است میتوان طبق مزاج شناسی صاحب خانه با توجه به عکس موجود طبع معمار، خانه و بهره بردار یکی است و سواد تأثیری دردرک زیبایی بهره بردار نداشته است.

جدول (۱۲) مزاج شناسی نمای خارجی خانه بیلاقی و خانه دولت آبادی هوشنگ سیحون، ماخذ: نگارنده

وضعیت				توضیحات	ویژگی های خارجی خانه	
سرد و مرطوب	سرد و خشک	گرم و مرطوب	گرم و خشک		تناسبات	تعالد و تقارن
					کاملاً متناسب	تناسبات
					تقریباً متناسب	
					تعالد و تقارن زیاد	تعالد و تقارن
					معمولی	
					تعالد و تقارن کم	ریتم و تکرار در نما
				پیروی از مدل خاص برای طراحی نما (منظم)	زیاد	
					متوسط کم	
					کاملاً منظم	خط آسمان
					منظم	
					نامنظم	
					خیلی زیاد	بازشو
					زیاد	
					متوسط کم	
					کم	
					گرم	رنگ
					معتدل	
					سرد	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

					کاملاً طبیعی	نور
			●		طبیعی	
					ترکیب مساوی نور مصنوعی	
		●	●		ریز	مصالح و بافت
					درشت	
					ترکیب ریز و درشت	
			●		زبر	
					نرم	
					ترکیب زبر و نرم	
●	●	●	●	پیروی از طبیعت (دگردوستی)	دارد	فضای سبز
					ندارد	
					خیلی زیاد	تزئینات
					زیاد	
		●			کم	
					خیلی کم	
				رابطه میان بنا، بافت و طبیعت	خیلی زیاد	همجواری سازگار
					زیاد	
			●		متوسط	
					کم	
۴	۴	۴	۹			امتیاز

جدول (۱۳) مزاج شناسی داخلی خانه بیلاقی هوشنگ سیحون، ماخذ: نگارنده

وضعیت				توضیحات	ویژگی های داخلی خانه	
سرد و مرطوب	سرد و خشک	گرم و مرطوب	گرم و خشک		وسیع	بازشو
		●	●		اندک	رنگ
		●			گرم	
					معتدل	
					سرد	
					ریز	مصالح و بافت

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

					درشت	
	●	●			ترکیب ریز و درشت	
					زیاد	طبیعت
					متوسط	
	●		●		کم	
●	●		●		راست	فرم
					تیز	
					منحنی	
					زیاد	تزئینات
●			●		کم	
					بیشتر طبیعی	نور
	●		●		طبیعی و مصنوعی	
2	4	3	5		امتیاز	

لویی کان:

خانه اشتریک برای یک زن تنها طراحی شد. خانه ی اشتریک مثال مناسبی است که به وضوح بیانگر نحوه ی سازماندهی لویی کان در پرداختن به ساختار فضا به حساب می آید. ساختار مورد بحث در دوبرخس مختلف از کیفیت فضا، ارائه و نظم یافته است: فضای نشیمن و دیگر فضاهای مرتبط با آن، ویا به عبارتی دیگر فضای "خدمت پذیر" و فضاهای "خدمت گزار". این دو فضای مطرح شده در خانه، در چهار بخش و در میان دو دیوار موازی به نمایش درآمده اند. به طور کلی سلسله مراتب فضایی خانه در میان محیط بی آرایش و دیوارهایی که یک پنجره و یا شومینه را در خود جای داده اند به نظم مطلوب خود دست یافته است. این پروژه می تواند در نقش "آرامش بخش بودن و مرکز تحکیم" محیط پیرامون خود ظاهر شود؛ و در عین حال هندسه پیچیده ی آن اشاره بر دور کردن و "در خارج نگه داشتن" این "نیروی بی نظم" دارد. (دیویس، ۱۳۹۰)

مزاج شناسی صاحب خانه اشتریک:

طبق جدول مزاج شناسی و عکس های موجود از مالک خانه اشتریک طبع خانم اشتریک گرم و خشک است.

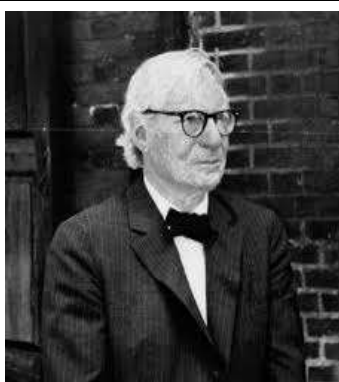
مزاج خانم: گرم و خشک

←

طراحی شده برای اشتریک

→

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

				طبع معمار: گرم و خشک

جدول (۱۴): خانه ی اشریک. مأخذ: نگارنده

جدول (۱۵) مزاج شناسی نمای خارجی خانه اشریک لویی کان، مأخذ: نگارنده

وضعیت				توضیحات	ویژگی های خارجی خانه	
سرد و مرطوب	سرد و خشک	گرم و مرطوب	گرم و خشک		کاملا متناسب	تناسبات
					تقریبا متناسب	تناسبات
●	●		●		تعداد و تقارن زیاد	
					معمولی	تعداد و تقارن
					تعداد و تقارن کم	
			●	پیروی ازمدول خاص برای طراحی نما(منظم)	زیاد	ریتم و تکرار در نما
					متوسط	
					کم	
		●	●		کاملا منظم	خط آسمان
					منظم	
					نامنظم	
					خیلی زیاد	بازشو
					زیاد	
			●		متوسط	
					کم	
			●		گرم	رنگ
					معتدل	
					سرد	
					کاملا طبیعی	نور
			●		طبیعی	
					ترکیب مساوی نور	
					مصنوعی	
		●	●		ریز	مصالح و بافت
					درشت	
					ترکیب ریز و	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

					درشت	
			●		زیر	
					نرم	
					ترکیب زیر و نرم	
					دارد	
					ندارد	
					خیلی زیاد	فضای سبز
					زیاد	
			●		کم	
					خیلی کم	
					خیلی زیاد	همجواری سازگار
					زیاد	
					متوسط	
					کم	
۲	۳	۴	۱۰			امتیاز

جدول (۱۶) مزاج شناسی داخلی خانه اشتریک لویی کان، ماخذ: نگارنده

وضعیت				توضیحات	ویژگی های داخلی خانه	
سرد و مرطوب	سرد و خشک	گرم و مرطوب	گرم و خشک		وسیع	بازشو
		●	●		وسیع	بازشو
					اندک	
		●			گرم	رنگ
					معتدل	
					سرد	
					ریز	مصالح و بافت
					درشت	
		●	●		ترکیب ریز و درشت	
					زیاد	طبیعت
					متوسط	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

				کم	
●	●		●	راست	فرم
				تیز	
				منحنی	
				زیاد	تزئینات
●			●	کم	
				بیشتر طبیعی	نور
	●		●	طبیعی، مصنوعی	
2	۳	3	۴		امتیاز

تحلیل: از مقایسه مزاج داخلی و خارجی خانه ها با هم و در آخر با مزاج معمار سازنده آن به این نتیجه میرسیم که مزاج معمار با مزاج خانه ای که طراحی کرده است و مزاج صاحب خانه یکی است. و این امر باعث شده که پروژه سالهای طولانی بدون تغییرات مورد استفاده قرار گیرد.

معماران با مزاج گرم و مرطوب:

با توجه به مطالعات انجام شده و نتیجه ی به دست آمده در جدول شماره ی طبع رنزو پیانو، فرانک لوید رایت، داراب دیبا، رضا دانشمیر، نادر اردلان، هادی میرمیران، حسین امانت گرم و مرطوب می باشد.

فرانک لوید رایت:

خانه آبشار یکی از بزرگترین هدایای الهی و حاصل تجربه ذهن انسان بر روی کره خاکی است، تا به حال هیچ بنایی تا این اندازه با هماهنگی و هارمونی بیان نشده است، این خانه نشان دهنده سیالیت و پیوستگی است. مهمترین نکته در آن حفظ آرامش جنگل و رود و صخره است و همه اینها بعلاوه ساختار خانه شما را به آرامش و گوش دادن به صداهای گوش نواز دعوت می کنند یکی از مهمترین خصوصیت های این بنا هماهنگی آن با محل ساختش میباشد یعنی به جای اینکه یک عنصر اضافی در مکان ساختش باشد طوری ساخته شده است که نظم طبیعت اطرافش را بر هم نزند. خانه آبشار که برای "جی. ادگارد کافمن"، تاجر ثروتمند پیتسبورگ، ساخته شده، در میان خانه های طراحی شده توسط "فرانک لوید رایت"، تنها خانه ی است که تغییر نیافته و حتی هنوز اثاثیه ی اصلی آن حفظ شده است. خانه بارنزالد، آلین بارنزالد وارث خانواده ای ثروتمند، تهیه کننده تئاتر، و مادری بیوه بود او از فرانک لوید رایت که در شیکاگو ملاقت کرده بود، درخواست کرد که معمار این مجموعه باشد شروع این کار رایت، اولین نشانه های یک سبک تئاتری رومانتیسیسم که سبکی مخصوص شهر رویاها بود پدیدار گشت. (دیویس، ۱۳۹۰)

مزاج شناسی صاحب خانه اشریک:

طبق جدول مزاج شناسی و بررسی عکس های موجود از مالک خانه بارنزالد طبع الاین بارنزالد گرم و خشک است.

جدول (۱۷): خانه ی آبشار و بارنزالد. مأخذ: نگارنده

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مزاج خانه ییلاقی: گرم و مرطوب طبق مزاج شناسی	خانه آبشار کارفرما: کافمن		
مزاج خانه ییلاقی: سرد و مرطوب	خانه بارنزدال کارفرما: بارنزدال		
		طبع معمار: گرم و مرطوب	

طبق مطالعات انجام گرفته طبع معمار و خانه آبشار و آقای کافمن هر سه گرم و مرطوب است و پروژه ای کاملا موفق است. اما طبع خانم بارنزدال، راییت و خانه هر سه متفاوت است. بارنزدال مانند بسیاری از کارفرمایان به مشاخره پرداخت و کمتر از شش سال در این خانه زندگی کرد و بعدا این خانه به مراکز هنری کالیفرنیا تبدیل شد و سپس در دهه ۱۹۴۰ مدتی خالی نگه داشته شد و به دقت از خرابی آن جلوگیری شد. (دیویس، ۱۳۹۰)

جدول (۱۸) مزاج شناسی نمای خارجی خانه آبشار لوید راییت، ماخذ: نگارنده

وضعیت				توضیحات	ویژگی های خارجی خانه	
سرد و مرطوب	سرد و خشک	گرم و مرطوب	گرم و خشک		کاملا متناسب	تناسبات
		●			تقریبا متناسب	تعالد و تقارن
					تعالد و تقارن زیاد	
		●			معمولی	ریتم و تکرار در نما
					تعالد و تقارن کم	
				پیروی از مدل خاص برای طراحی نما (منظم)	زیاد	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

		●			متوسط	
					کم	
		●	●		کاملاً منظم	خط آسمان
					منظم	
					نامنظم	
		●			خیلی زیاد	بازشو
					زیاد	
			●		متوسط	
					کم	
			●		گرم	رنگ
		●			معتدل	
					سرد	
		●			کاملاً طبیعی	نور
			●		طبیعی	
					ترکیب مساوی نور	
					مصنوعی	
		●	●		ریز	مصالح و بافت
					درشت	
					ترکیب ریز و درشت	
			●		زیر	
		●			نرم	
					ترکیب زیر و نرم	
●	●	●	●	پیروی از طبیعت (دگردوستی)	دارد	فضای سبز
					ندارد	
					خیلی زیاد	تزئینات
			●		زیاد	
					کم	
					خیلی کم	
				رابطه میان بنا، بافت و طبیعت	خیلی زیاد	همجواری سازگار
	●				زیاد	
			●		متوسط	
					کم	
۱	۲	۱۰	۴			امتیاز

جدول (۱۹) مزاج شناسی داخلی خانه آبشار لوید رایت ، ماخذ : نگارنده

وضعیت				توضیحات	ویژگی های داخلی خانه	
سرد و مرطوب	سرد و خشک	گرم و مرطوب	گرم و خشک		وسیع	بازشو
		●	●		اندک	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

		●			گرم	رنگ
					معتدل	
					سرد	
					ریز	مصالح و بافت
					درشت	
	●	●			ترکیب ریز و درشت	
					زیاد	طبیعت
					متوسط	
					کم	
●	●		●		راست	فرم
					تیز	
					منحنی	
					زیاد	تزئینات
					کم	
		●			بیشتر طبیعی	نور
	●		●		طبیعی، مصنوعی	
۱	۳	۴	۳			امتیاز

معماران با مزاج سرد و مرطوب:

با توجه به مطالعات انجام شده و نتیجه ی به دست آمده در جدول شماره ی طبع رابرت ونتوری، ریچارد راجرز، بهروز احمدی، مهرداد ایروانیان سرد و مرطوب می باشد.

رابرت ونتوری:

ونتوری در سال ۱۹۶۳ مادر خود را مجاب می نماید تا با پشت پازدن به اصول سبک بین المللی و معماری مدرنیسم خانه ای برای او طراحی کند. طرح این خانه در وهله ی اول مانند تصویری سه بعدی از یک نقاشی کودکانه به نظر می آید.

ونتوری با هوشیاری خاصی توانست قوانین مدرنیسم را زیر سوال برد و با طراحی عواملی همچون سقف شیبدار و نمایان ساختن سطوح داخلی در نمای ساختمان، عدم استفاده از ستون (به جز یک مورد و آن هم فقط جهت نگه داشتن سقف غذاخوری) عملاً به جنگ مدرنیست ها رفت. ونتوری با هوشیاری خاصی توانست قوانین مدرنیسم را زیر سوال برد و با طراحی عواملی همچون سقف شیبدار و نمایان ساختن سطوح داخلی در نمای ساختمان، عدم استفاده از ستون (به جز یک مورد و آن هم فقط جهت نگه داشتن سقف غذاخوری) عملاً به جنگ مدرنیست ها رفت. (دیویس؛ ۱۳۹۰)

جدول (۲۰): خانه ی ونتوری. مأخذ: نگارنده

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

مزاج خانه: سرد و مرطوب

طراحی
شده مادر
معمار

طبع معمار: گرم و مرطوب

طبق بررسی های انجام گرفته پروژه ای موفق است به دلیل اینکه هر سه گروه دارای یک مزاج هستند.

جدول (۲۱) مزاج شناسی نمای خارجی خانه رابرت ونتوری: (ماخذ : نگارنده)

وضعیت				ویژگی های خارجی خانه	
سرد و مرطوب	سرد و خشک	گرم و مرطوب	گرم و خشک		
				کاملا متناسب	تناسبات
●	●		●	تقریبا متناسب	
				تعادل و تقارن زیاد	تعادل و تقارن
●	●			معمولی	
				تعادل و تقارن کم	ریتم و تکرار در نما
●	●			زیاد	
				متوسط	
●	●			کم	خط آسمان
				کاملا منظم	
●	●			منظم	
				نامنظم	بازشو
●				خیبی زیاد	
				زیاد	
				متوسط	رنگ
				کم	
●	●			گرم	
				معتدل	نور
●				سرد	
				کاملا طبیعی	
●				طبیعی	مصالح و بافت
				ترکیب مساوی نور	
				مصنوعی	
				ریز	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

				درشت	
				ترکیب ریز و درشت	
				زیر نرم	
				ترکیب زیر و نرم	
●	●	●	●	دارد	فضای سبز
●	●	●	●	ندارد	
				خیلی زیاد	تزیینات
				زیاد	
		●		کم	
				خیلی کم	
				خیلی زیاد	همجواری سازگار
				زیاد	
			●	متوسط	
		●		کم	
				کاملاً راست	رشد به بنا
●		●		تقریباً راست	
				منحنی	
10	۷	4	3		امتیاز

جدول (۲۲) مزاج شناسی داخلی خانه رابرت ونتوری: (ماخذ: نگارنده)

وضعیت				ویژگی های داخلی خانه	
سرد و مرطوب	سرد و خشک	گرم و مرطوب	گرم و خشک		
				وسیع	بازشو
●	●			اندک	
				گرم	رنگ
				معتدل	
●	●		●	سرد	مصالح و بافت
			●	ریز	
				درشت	طبیعت
				ترکیب ریز و درشت	
				زیاد	فرم
		●		متوسط	
				کم	
●	●		●	راست	تزیینات
				تیز	
				منحنی	
				زیاد	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

●			●	کم	
●		●		بیشتر طبیعی	نور
				طبیعی و مصنوعی	
۵	۳	2	۴	امتیاز	

معماران با مزاج سرد و خشک:

با توجه به مطالعات انجام شده و نتیجه ی به دست آمده در جدول شماره ی طبع ایرج کلانتری، علی اکبر صارمی، لوکوربوزیه، میس وندروهه سرد و خشک می باشد.

ایرج کلانتری:

معماری کشف شهود و پرداختن به ابهام و بیان نو آوری در معماری، از اصلی ترین دغدغه های معماری ایرج کلانتری است. ایرج کلانتری در طراحی خانه ی نجف دریابندری به دنبال آشتی دادن مفاهیم و روابط فضاهای خانه های سنتی ایران با اهداف و شیوه ی ساخت معماری مدرن بود. خانه ی دریا بندری به سال ۱۳۴۳ خورشیدی در تهران طراحی و ساخته شد. (روزبه و همکاران، ۱۳۹۴)

مزاج شناسی آقای نجف دریابندری:

طبق بررسی و تطبیق نجف دریابندری با جدول مزاج شناسی طبع ایشان گرم و مرطوب است.

جدول (۲۳): خانه ی نجف دریا بندری. مأخذ: نگارنده

مزاج خانه: گرم و مرطوب

←

طراحی شده برای نجف دریا بندری

←

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

			طبع معمار: سرد و خشک

تحلیل: طبع جدول نجف دریا بندری و خانه طراحی شده یکی است و با طبع معمار متفاوت است. شاید بتوان از تفاوت طبع معمار و خانه نتیجه گرفت که کلانتری در شناخت سلايق کارفرما به شکل دقیقی موفق بوده است این خانه از اولین کارهای موفق و تأثیرگذار کلانتری است، که نمونه ی بارزی از بینش و شیوه ی کار او را در معماری مسکن نشان می دهد.

علی اکبر صارمی:

خانه افشار بین سال های ۱۳۵۳ و ۱۳۵۵ در زعفرانیه تهران در زمینی شیبدار طراحی و توسط علی اکبر صارمی برای خواهرش ساخته شد. از دوران بعد از انقلاب تاکنون این خانه در اجاره سفارتخانه های مختلف بود از جمله سفارت هلند که از خانم کاردار سفارت که خود هنرشناس و نقاش است نقل است که می گفت این خانه مرا یاد خانه ی "ریتولد" و "گروه داستیل" در هلند می اندازد. عرض ساختمان این خانه ۹ متر و طول آن حدود ۲۰ متر است. زیر بنا ۲۰۰ متر به صورت دوبلکس و مساحت کل زمین ۶۰۰ متر مربع است. این بنا در انتهای زعفرانیه، کوچه روشن یک، پلاک ۲ واقع شده است. (بانی مسعود، ۱۳۹۱، ص ۳۶۲)

جدول (۲۴): خانه ی افشار. مأخذ: نگارنده

تحلیل: طبع علی اکبر صارمی و خانه طراحی شده و خواهرش سرد. خشک است، این خانه مورد پسند کارفرما قرار گرفت. و همچنان بدون تغییرات مورد استفاده قرار گرفته است.

جدول ۲۵ مزاج شناسی نمای خارجی خانه افشار علی اکبر صارمی (ماخذ : نگارنده)

وضعیت				ویژگی های خارجی خانه
سرد و مرطوب	سرد و خشک	گرم و مرطوب	گرم و خشک	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

				کاملا متناسب	تناسبات
●	●		●	تقریبا متناسب	
				تعادل و تقارن زیاد	تعادل و تقارن
		●		معمولی	
				تعادل و تقارن کم	
				زیاد	ریتم و تکرار در نما
		●		متوسط	
				کم	
				کاملا منظم	خط آسمان
●	●			منظم	
				نامنظم	
				خیلی زیاد	بازشو
				زیاد	
			●	متوسط	
				کم	
				گرم	رنگ
				معتدل	
●	●			سرد	
				کاملا طبیعی	نور
	●		●	طبیعی	
				ترکیب مساوی نور	
				مصنوعی	
				ریز	مصالح و بافت
				درشت	
●	●			ترکیب ریز و درشت	
				زبر	
				نرم	
				ترکیب زبر و نرم	
●	●	●	●	دارد	فضای سبز
				ندارد	
				خیلی زیاد	تزئینات
				زیاد	
		●		کم	
	●			خیلی کم	
				خیلی زیاد	همجواری سازگار
				زیاد	
			●	متوسط	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

				کم	
	●		●	کاملاً راست	رسش به بنا
				تقریباً راست	
				منحنی	
۵	۸	۳	۶	امتیاز	

جدول ۲۶ مزاج شناسی داخلی خانه افشار علی اکبر صرامی: (ماخذ: نگارنده)

وضعیت				ویژگی های داخلی خانه	
سرد و مرطوب	سرد و خشک	گرم و مرطوب	گرم و خشک		
				وسیع	بازشو
●	●			اندک	
				گرم	رنگ
				معتدل	
●	●		●	سرد	
				ریز	مصالح و بافت
				درشت	
	●	●		ترکیب ریز و درشت	
				زیاد	طبیعت
				متوسط	
	●		●	کم	
●	●		●	راست	فرم
				تیز	
				منحنی	
				زیاد	تزئینات
●			●	کم	
				بیشتر طبیعی	نور
	●		●	طبیعی و مصنوعی	
۴	۶	۱	۵	امتیاز	

یافته ها تحقیق:

با بررسی مزاج هر معمار و دسته بندی آنها در ۴ گروه مزاجی و بررسی خانه های طراحی شده توسط این معماران و تطبیق مزاج هر خانه با بهره بردار میتوان فهمید که عاملی درونی باعث انتخاب سبکی خاص توسط معمار می شود مزاج و شخصیت خانه کاملاً مطابق با مزاج و شخصیت معمار خانه است و اگر مزاج معمار با کارفرما متفاوت باشد باعث مشکلاتی می شود و ممکن است طراحی با موفقیت رو به رو نشود و اینجاست که سواد و دقت و همچنین طراحی با هویت معمار اهمیت پیدا می کند. با توجه به مطالعات انجام شده روی مزاج معمار مطرح و تطبیق مزاج آنها با طرح های معماری و همچنین بهره برداران خانه طبایع متفاوت اولویت های متفاوتی را در بعد روانی نشان می دهند به طور مثال شفافیت بصری و سیالیت فضا در کار طراحانی که دارای مزاج مرطوب بودند مانند فرانک لویید رایب و رابرت

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ونتوری بیشتر مشهود می‌باشد. نظم و تجمل‌گرایی در طبایع خشک و گرم بیشتر نمود پیدا میکند تا در طبایع مرطوب. نظم و قاعده‌مندی و استفاده از مصالح یکپارچه و رنگ‌های سرد بیشتر در کارهای معماران دارای مزاج سرد و خشک اتفاق می‌افتد مانند ایرج کلانتری و علی اکبر صارمی. فناعت نیز در طراحی افراد با مزاج خشک نمود بیشتری دارد در استفاده حداقل از و بجا از مصالح.

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری:

از مقایسه مزاج داخلی و خارجی خانه‌ها باهم با مزاج معمار سازنده آن نتیجه‌گیری میشود که مزاج معمار با مزاج خانه‌ای که طراحی کرده است یکی است و به عبارتی جسم و روح انسان در رابطه مستقیم بایکدیگرند و تغییر هر کدام بر دیگری موثر است. با بررسی جسم هر انسان میتوان به شخصیت و مزاج او پی برده و ثابت کرد این شخصیت و مزاج فرد در تمامی رفتار و کردارش نمود پیدا میکند. هر اثر معماری در گوشه گوشه خود حاوی اطلاعاتی از ذهن پیچیده صاحب اثر است. شاید در طراحی خانه‌های امروز آنچه بیش از همه مورد غفلت قرار گرفته روحیات کسانی است که این خانه‌ها را به عنوان مامن و محل زندگی و آسایش خویش انتخاب می‌کنند. فراموشی روح انسان در طراحی خانه‌های امروز باعث شده تا ساختار معماری یکی از مهمترین فضاهای کاربردی در زندگی انسان، به سطح تنها یک پناهگاه و سرپناه تنزل یابد! تا آنجا که در کلام اکثر معماران نیز موضوع طراحی "خانه" جای خود را به لفظ طراحی "فضای مسکونی" داده است. برای جلوگیری از این اتفاق بهتر است طراحی خانه به فردیبه محول شود که در ویژگی‌های شخصیتی و طبع نزدیک به کارفرما باشد در غیر این صورت زراحی به فردی با آگاهی از هویت و دقیق در فهم نیازهای کارفرما باشد مانند نمونه بررسی شده در طبع سرد و خشک، ایرج کلانتری.

خانه به منزله نمادی از خویشتن هر فرد مهمترین اثر از آثار یک معمار است که میتوان برای شناخت روان معمار بررسی کرد. همانطور که دیدیم خانه کاملاً نماد خویشتن معمار بوده و باید با تمامی روحیات بهره‌بردار سازگاری داشته باشد.

(پیوست) جدول مزاج شناسی با توجه با ویژگیهای جسمی

معمار	سرد و خشک	گرم و خشک	متعادل	سرد و مرطوب	گرم و مرطوب		
		ضعیف و ظریف				تن و بدن	
		متوسط					
		پهن و درشت					
		استخوانی					
		سبک				وزن	
		متوسط					
		سنگین					
		سرخ رنگ رخسار				رنگ پوست	
		زرد رنگ و جوش و آکنه					
		گندم گون و در برخی موارد استثنایی پوست خیلی سفید و روشن					
		سفید و روشن					
		پوست نازک و خشک و دستان سرد				وضعیت و حرارت پوست	
		پوست کک و مک و خال و جوش و دستان گرم					
		پوست ضخیم و دستان سرد					
		پوست نرم و دستان متعادل همراه با لک و پیس					
		خشک				مو	
		مو های لخت					
		متوسط					
		پر پشت و ضخیم و موج دار و پرمو					
		مجعد				حالت مو	
		موجدار					

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

						صاف	حجم مو	صورت
						لخت		
						کم پشت		
						کم پشت مایل به ریختن		
						پرپشت		
						پرپشت مایل به سفید شدن		
						مثلثی	شکل صورت	صورت
						مربعی		
						گرد		
						دراز		
						گوشتی	حالت صورت	صورت
						استخوانی		
						بلند و کشیده و نازک	گردن	گردن
						متوسط		
						کوتاه و پهن		
						ریز و کم فروغ (تخم چشم حرکت میکند)	چشم	چشم
						چشمان بسیار نافذ و اثرگذار و ریز (سفیدی چشم به راحتی قرمز می شود)		
						درشت و سفید (به راحتی اشک می ریزد و حرکت چشم آرام است)		
						متوسط		
						کشیده و نازک	فرم کلی	بینی
						بزرگ و غضروفی		

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

استخوانی و درشت	بینی	لب و دهان
متوسط	پره های بینی	
سربالا	پره های بینی	
پایین با پره های پهن	پره های بینی	
متوسط	پره های بینی	
پره های پهن	رنگ لب	
تیره	رنگ لب	
صورتی	صورتی	
متوسط	متوسط	
نازک	فرم لب	
پهن	پهن	لب و دهان
متوسط	متوسط	
غیر ارادی	حرکات	
آرام و بی حرکت	آرام و بی حرکت	
بزرگ	اندازه	دندانها
متوسط	متوسط	
کوچک	کوچک	
بزرگ	اندازه	
متوسط با نیشهای تیز	متوسط با نیشهای تیز	دندانها
ریز و مرواریدی	ریز و مرواریدی	

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

					نامنظم و غیر ردیف	نظم	
					منظم و یکنواخت		
					پر خون	رنگ	لته ها
					بی رنگ		
					صورتی		
					ضخیم و سالم	سلامت	
					تحلیل شونده		
					خوش فرم		شانه و پشت
					متوسط و استوار		
					احتمال قوز کردن در آنها بیشتر است		
					ضعیف و ظریف		سینه
					متوسط و فرورفته		
					عریض و پهن و بزرگ و عضلات پرورش یافته		
					سفت و لاغر و منقبض		بازو
					عضلات متوسط و نرم		
					گوشتالو		
					روی عضلات چربی و گوشت بیشتری دارد		
					صورتی		ناخن
					متوسط		
					شکننده و خشک		
					ضخیم و چرب		

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

						سفت و درشت		
						شل و شکننده و صدا دار		
						محکم		مفاصل
						نرم و منعطف		
						بدون بو یا میزان کم		عرق
						عرق سرد و بوی تند ندارد		بدن و بوی تن

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

فهرست منابع:

- ۱- ابن سینا، حسین بن عبدالله، ۱۳۸۹، قانون در طب، ترجمه عبدالرحمن شرفکندی، ج ۸، ص ۲۱، تهران: سروش (انتشارات صدا و سیما) جمهوری اسلامی ایران.
- ۲- ابن عربی، محی الدین، ۱۳۸۵، فتوحات مکیه، ترجمه محمد جواد خواجوی، جلد ۱-۱۰، تهران: انتشارات مولی.
- ۳- احمدی، بابک، ۱۳۹۵، حقیقت و زیبایی (درس های فلسفه ی هنر)، نشر مرکز، تهران، ص ۳۰۴.
- ۴- امین زاده، بهناز، ۱۳۸۹، ارزیابی و هویت مکان، برگرفته از طرح پژوهشی شناسایی متغیرهای تأثیر گذار بر زیبایی و معنای مناظر شهری، نشریه هویت شهر، سال پنجم، شماره ۷.
- ۵- بانی مسعود، امیر، ۱۳۹۱، معماری معاصر ایران، نشر هنر معماری قرن.
- ۶- پارسا، محمد، (۱۳۷۶)، روانشناسی انگیزش و هیجان، تهران.
- ۷- پی شولتز، دوان، و شولتز، سیدنی الن، ۱۳۸۰، نظریه های شخصیت، ترجمه یحیی سید محمدی.
- ۸- خدای، علیرضا، ۱۳۹۳، رویکردی انسان شناختی به نظام طبایع چهارگانه در طب عامه ی ایران، نشریه پژوهش های انسان شناسی، دوره ۴، شماره ۱.
- ۹- دیویس، کالین، ۱۳۹۰، شاهکارهای معماری مسکونی جهان، ترجمه امین لوفاف، تهران: کتاب وارش، اینارگران.
- ۱۰- راپاپورت، آموس، ۱۳۹۵، انسان شناسی مسکن، ترجمه خسرو افضلیان، مشهد: انتشارات کتابکده کسری.
- ۱۱- روزبه، معصومه و خضریان، علیرضا و بیگلری، ساره، ۱۳۹۴، حس وحدت در معماری معاصر ایران (با تأکید بر خانه دریابندری و آذریا اثر ایرج کلانتری).
- ۱۲- شولتز، نوربری- کریستیان، ۱۳۹۴، مفهوم سکونت به سوی معماری تمثیلی، ترجمه محمود امیر یار احمدی، تهران: نشر آگه.
- ۱۳- شهگلی، امیرحسین، ۱۳۹۳، مزاج و تربیت: تأثیر مزاج بر اخلاق و روحیات فرد در اخلاق و حکمت اسلامی، دو فصلنامه علمی مطالعات راهبردی تربیت اسلامی، سال اول، شماره ۱.
- ۱۴- طاهباز، منصوره، ۱۳۸۲، زیبایی در معماری، صفت، شماره سی و هفتم، ص ۸۰.
- ۱۵- طوسی، نصیرالدین، ۱۳۶۹، اخلاق ناصری، مجتبی مینوی و علیرضا مرادی، تهران، خوارزمی.
- ۱۶- عبدالله زاده، محمد مهدی، ۱۳۹۴، معماری طبایع: تبیین رویکردی درباره ی نسبت انسان و محیط مصنوع بر مبنای چهارگانه ها، دو فصلنامه معماری ایرانی، شماره ۸.
- ۱۷- کریمی، یوسف، ۱۳۸۷، روانشناسی شخصیت.
- ۱۸- گروتز، یورگ کورت، ۱۳۹۳، زیبایی شناسی در معماری، ترجمه جهانشاه پاکزاد، انتشارات دانشگاه شهید بهشتی.
- ۱۹- مارکوس، کلر کوپر، ۱۳۸۲، خانه نماد خویشتن، ترجمه احمد علیقلیان، فصلنامه فرهنگستان هنر.
- ۲۰- مطهری، مرتضی، ۱۳۷۶، فطرت، انتشارات صدرا، تهران، ص ۸۰-۸۲.
- ۲۱- مصطفوی، حسن، ۱۳۶۰، التحقیق فی کلمات القرآن، تهران، بنگاه ترجمه و نشر کتاب.
- ۲۲- منادی، محمد مهدی و باقریان، رسول، ۱۳۹۳، اعتدال مزاج در انسان کامل از منظر عرفان اسلامی، حکمت عرفانی، سال سوم، شماره ۲.
- ۲۳- مولوی، مهرناز، ۱۳۸۳، نقش دانایی در احساس زیبایی، نشریه هنرهای زیبا، شماره ۱۸، ص ۸-۱۲.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

- ۲۴- مهدوی نژاد، محمد جواد و ناگهانی، نوشین، ۱۳۹۰، تأثیر سواد بصری بر درک زیبایی در آثار معماری، آرمانشهر، سال دوم، شماره ۷.
- ۲۵- ناصری، محسن، ۱۳۸۸، مروری بر کلیات طب سنتی ایران. تهران: موسسه نشر شهر
- ۲۶- نصر، سید حسین، ۱۳۷۷، نظر متفکران اسلامی درباره ی طبیعت، تهران، خوارزمی.
- ۲۷- نقره کار، عبدالحمید و حمزه نژاد، مهدی و دهقانی تفتی، محسن، ۱۳۸۹، بررسی محیط طبیعی بر رفتار و اخلاق از دید متفکران اسلامی و نتایج آن در طراحی محیط مصنوع، آرمانشهر، شماره ۵
- ۲۸- وقار، شراره، ۱۳۹۳، پیش بینی خانه آرمانی براساس نگاه اسمایی_ مزاجی
- ۲۹- ونتلینگ، جیمز و، ۱۳۹۴، طراحی مسکن بر پایه سبک زندگی، ترجمه حبیب قاسمی، مشهد: کتابکده کسری
- ۳۰- یزدانفر، عباس و دادرس، فایزه وحسینی یکتا، نفیسه، ۱۳۹۳، تفاوت‌های مزاجی انسان و گرایش به شاخصه های معماری، فصلنامه پرستار و پزشک در رزم، سال دوم

1. Behzadfar, mostafa and Ghazi zade, neda, 1389, outdoor sense of satisfaction from bulding, JORNAL of fine art
2. Shahcheraghi, azadeh, 2015, Environed in Environment: application of Environmental Psychology in Architecture and Urban Design, NASHER JAHAT.
- 3- Tahbaz, M. (2003-2004). Beauty in Architecture. SOFFEH, 13(37), 75-97